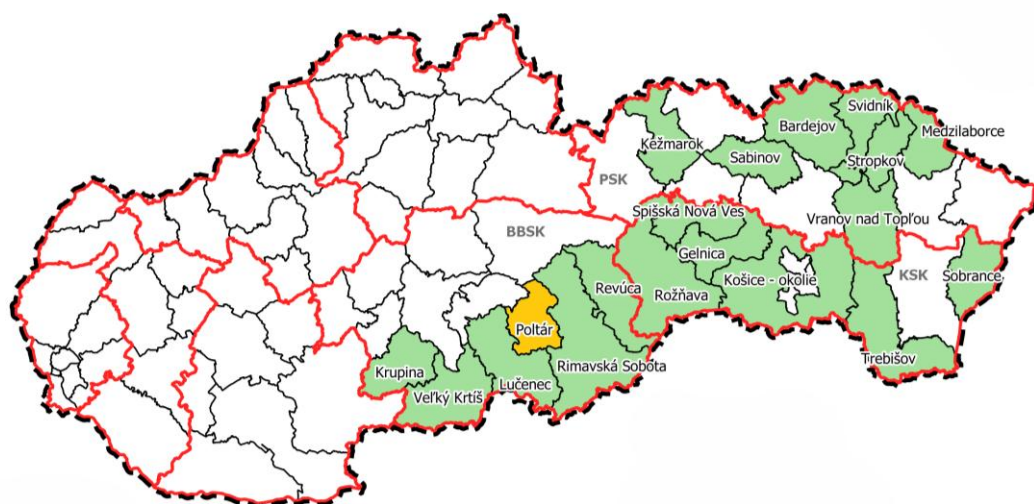

Plán rozvoja prioritného okresu

Poltár

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028

Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 26. 08. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod	3
1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	4
1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti	5
1.2. Analýza demografického stavu	9
1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám	13
1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb	19
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja	21
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja	23
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi	23
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	23
3.3. Aktivity plánu rozvoja	23
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja	27
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku	28
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja	28
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja	28
5.3. Gestori a spôsob monitorovania	28
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	28
6. Prílohy	28

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Poltár (ďalej len „*plán rozvoja*“) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „*zákon o prioritných okresoch*“) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „*MIRRI SR*“).

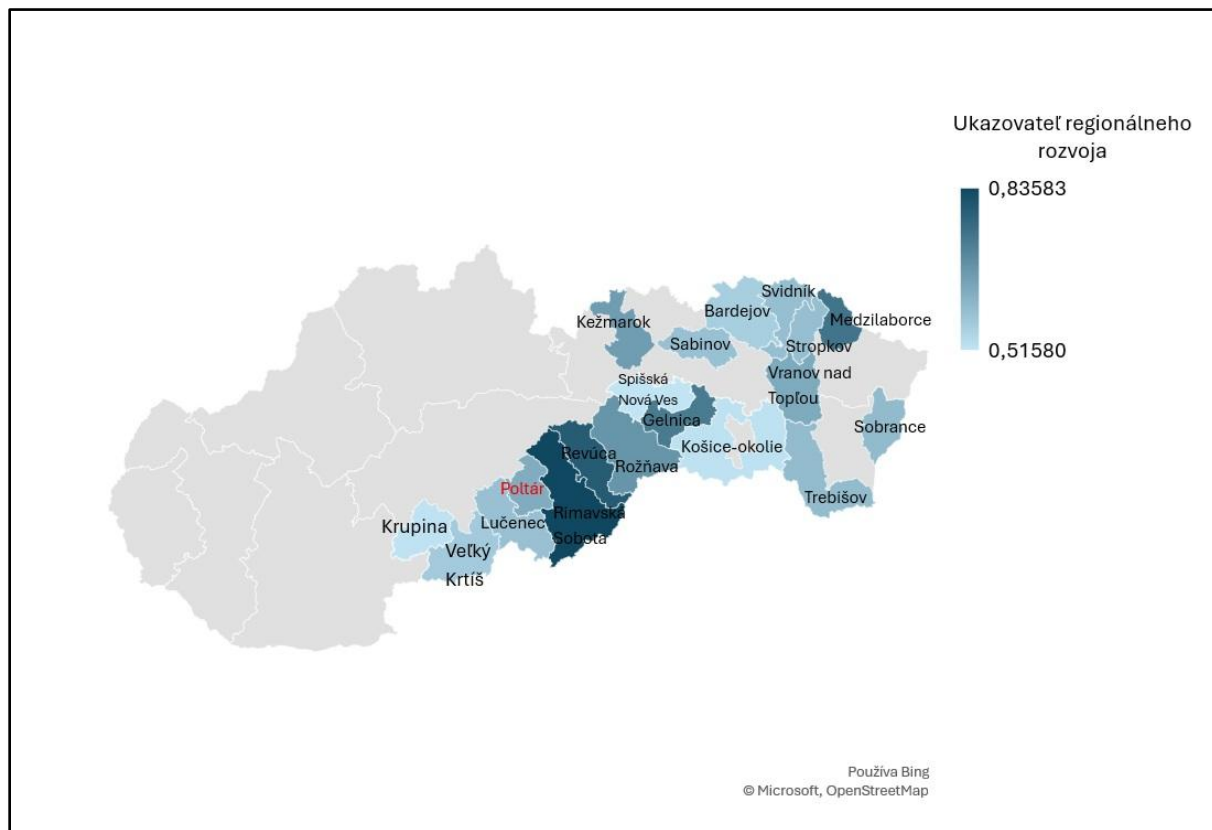
Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja¹ (ďalej len „*URR*“), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

¹ Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.

1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

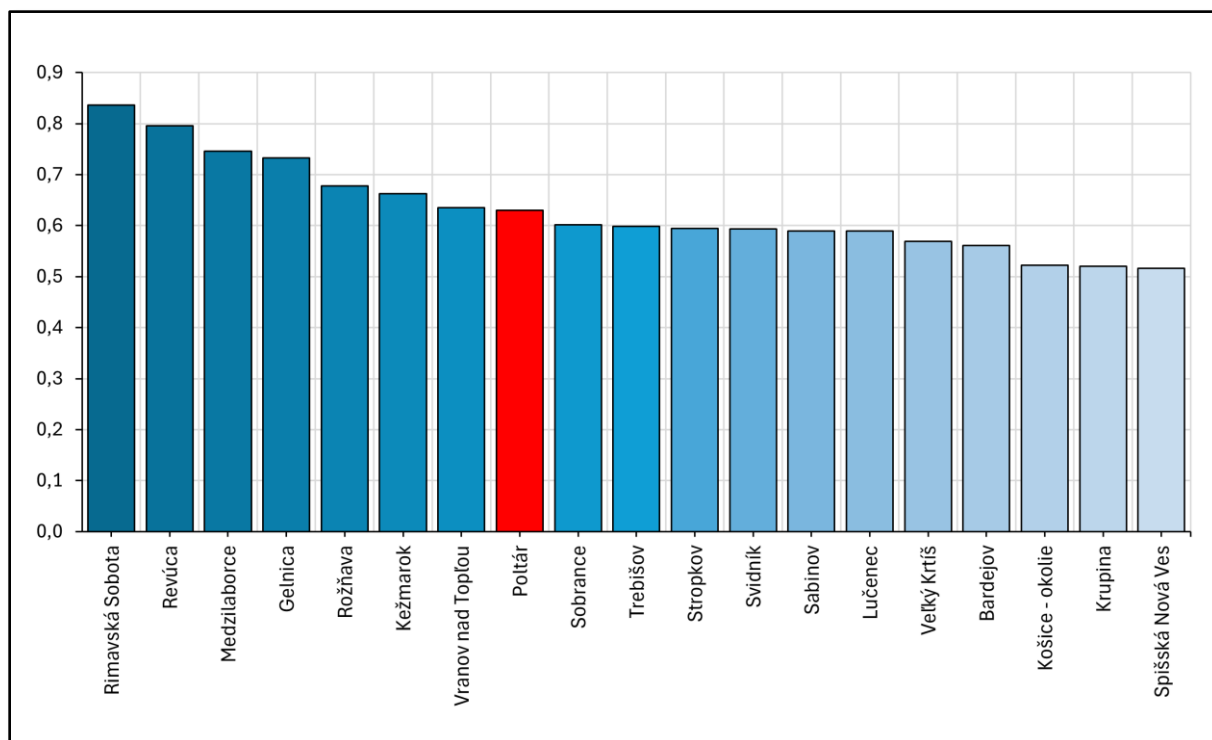
Mapa znázorňuje všetkých 19 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov (ďalej len „vyhláška“) od 1. januára 2026 zaradené medzi prioritné okresy.

Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Poltár v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,62955** čo ho zaraďuje medzi okresy s horšou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov² platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 **sa okres Poltár nachádza na 8. mieste.**

² Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

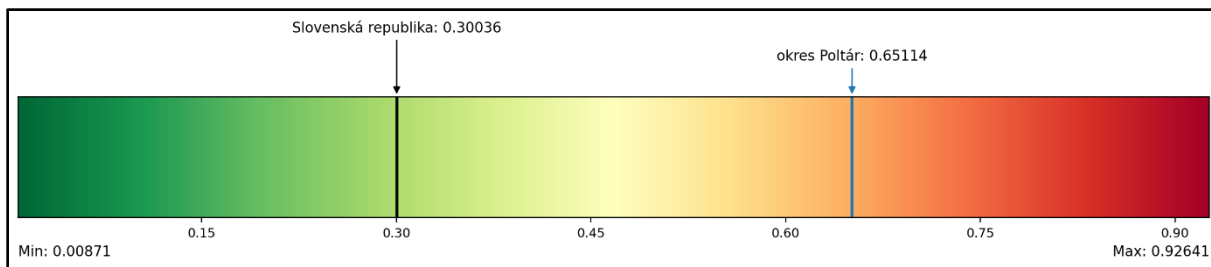
- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Poltár sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na **9. mieste**, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,65114**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Poltár - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

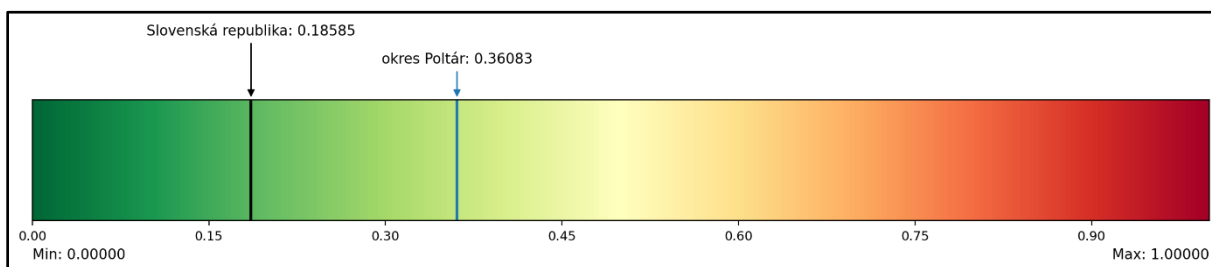
- (i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi³ z počtu obyvateľov;
- (ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
- (iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hmotná núdza (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ sa prioritný okres nachádza na **16. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je **0,36083**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ - grafické zobrazenie

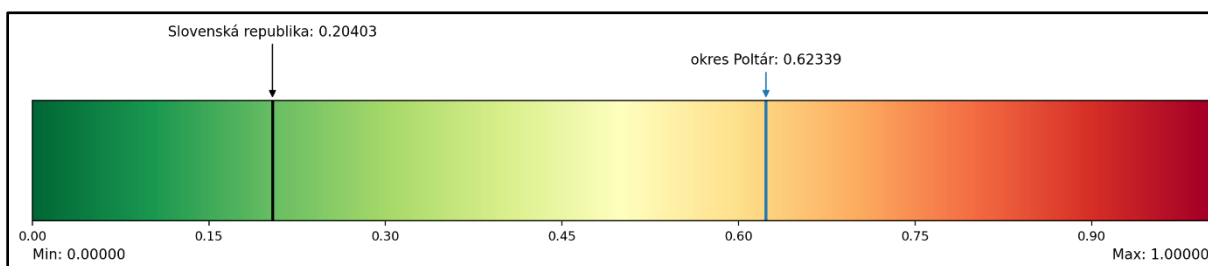
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

³ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

B.2. Miera nezamestnanosti (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ sa prioritný okres nachádza na **8. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,62339**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ - grafické zobrazenie

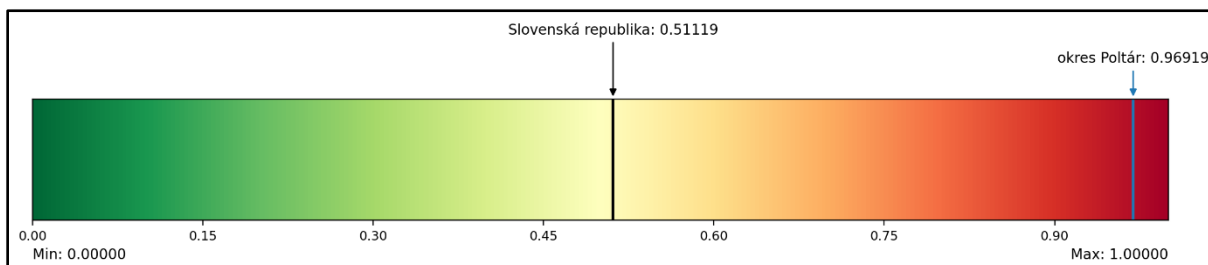

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)

V rámci špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ sa prioritný okres nachádza na **2. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,96919**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Sociálno-ekonomická oblasť predstavuje zložku hodnotenia URR okresu Poltár, ktorá bezprostredne reflektuje ekonomickú výkonnosť územia, situáciu na trhu práce, príjmové podmienky obyvateľstva a mieru sociálnej odkázanosti. Práve v tejto oblasti sa dlhodobo kumulujú nepriaznivé javy, ktoré zásadným spôsobom prispievajú k zaradeniu okresu medzi prioritné okresy.

Hmotná núdza predstavuje v okrese Poltár dlhodobo pretrvávajúci problém, ktorý sa stabilizoval na nepriaznivej úrovni. Ide o jav, ktorý má štrukturálny charakter a je výsledkom kumulácie viacerých nepriaznivých socioekonomických faktorov pôsobiach v území. Tento

ukazovateľ dosahuje hodnotu presahujúcu celoslovenský priemer, čo poukazuje na koncentráciu chudoby a sociálnu zraniteľnosť obyvateľstva. Vysoká hodnota nie je izolovaným javom, ale je výsledkom dlhodobého pôsobenia viacerých faktorov, predovšetkým obmedzenej ponuky pracovných miest, nízkej mzdovej úrovne a nízkej ekonomickej diverzifikácie územia. Významným dôvodom výskytu hmotnej núdze je obmedzená ekonomická výkonnosť okresu a s tým súvisiaca nedostatočná ponuka pracovných príležitostí. Na miestnom trhu práce prevažujú pracovné miesta s nízkou mzdovou úrovňou, nízkou pridanou hodnotou alebo krátkodobým a nestabilným charakterom. Príjem z týchto foriem zamestnania často nepostačuje na zabezpečenie základných životných potrieb domácností, čo vedie k ich odkázanosti na systém pomoci v hmotnej núdzi. Problém sa koncentruje najmä v sociálne znevýhodnených domácnostiach a lokalitách, kde sa kumulujú viaceré negatívne javy, ako je nízka vzdelanostná štruktúra, vysoký podiel viacpočetných domácností a obmedzený prístup k podporným službám. Tieto domácnosti sú vystavené zvýšenému riziku sociálneho vylúčenia a závislosti od sociálneho systému. Valorizácia súm pomoci v hmotnej núdzi prispela k zmierneniu nepriaznivých dôsledkov nízkych príjmov, avšak nemala zásadný vplyv na zníženie samotného rozsahu hmotnej núdze v okrese. Pomoc v hmotnej núdzi tak plní predovšetkým stabilizačnú funkciu, pričom jej aktivačný a integračný účinok je v podmienkach okresu Poltár limitovaný. Pretrvávajúce hmotnej núdze je zároveň ovplyvnené nízkou sociálnou mobilitou a intergeneračným prenosom sociálneho znevýhodnenia. Bez systematických zásahov v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, sociálnych služieb a regionálneho rozvoja nemožno očakávať výraznejšiu zmenu v charaktere tohto problému.

Úzko previazaným ukazovateľom je podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku. Pretrvávajúce vyššej miery **nezamestnanosti** sa následne priamo premieta do rastu sociálnej odkázanosti, čím sa vytvára kauzálny reťazec medzi nezamestnanosťou a hmotnou núdzou, ktorý dlhodobo znižuje sociálno-ekonomickú stabilitu okresu. Miera nezamestnanosti v okrese Poltár predstavuje dlhodobu pretrvávajúci problém, ktorý odráža štrukturálne slabiny miestnej ekonomiky a trhu práce. Prejavuje sa negatívne ako stabilný jav, ktorý len v obmedzenej miere reaguje na celoslovenské zlepšovanie situácie na trhu práce. Základným faktorom vysokej miery nezamestnanosti je nedostatočná diverzifikácia miestnej ekonomiky a obmedzený počet zamestnávateľov schopných vytvárať stabilné pracovné miesta. V okrese dominuje úzky okruh odvetví, pričom nové pracovné príležitosti vznikajú pomaly a často nepostačujú na absorbovanie pracovnej sily v produktívnom veku, čo vedie k dlhodobej nerovnováhe medzi ponukou a dopytom na trhu práce. Situáciu ovplyvňuje nízky počet významných zamestnávateľov, ktorí by dokázali dlhodobo vytvárať stabilné pracovné miesta. Ekonomická štruktúra okresu je v súčasnosti založená predovšetkým na sklárskom priemysle, verejnej správe, školstve, sociálnych službách a poľnohospodárstve, pričom tieto odvetvia majú obmedzenú schopnosť generovať nové pracovné pozície. Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov v území patrí sklárska spoločnosť R-GLASS Trade s.r.o. v Katarínskej Hute, ako aj verejní zamestnávatelia, najmä Mesto Poltár, školy a zariadenia sociálnych služieb. V okrese absentujú väčší súkromní zamestnávatelia z oblasti spracovateľského priemyslu, služieb alebo moderných výrobných odvetví. V dôsledku čoho vznikajú nové pracovné príležitosti len v obmedzenom rozsahu, často vo verejnom sektore alebo v nízkokvalifikovaných pozíciách, čo nepostačuje na absorbovanie pracovnej sily v produktívnom veku, najmä osôb s nižším vzdelaním alebo obmedzenou pracovnou mobilitou. Nezamestnanosť je výrazne ovplyvnená štruktúrou uchádzačov o zamestnanie. Významnú časť nezamestnaných tvoria osoby s nízkou úrovňou dosiahnutého vzdelania, chýbajúcou alebo zastaranou kvalifikáciou a obmedzenými pracovnými skúsenosťami. Pre tieto skupiny je náročné uplatniť sa aj

v prípade dostupnosti pracovných miest, keďže ich profil nezodpovedá požiadavkám zamestnávateľov. Osobitným problémom je dlhodobá nezamestnanosť, ktorá v okrese Poltár predstavuje významnú časť celkovej nezamestnanosti. U týchto osôb dochádza k postupnej strate pracovných návykov, poklesu motivácie a zhoršovaniu sociálnej situácie, čo ďalej znižuje ich šance na návrat na trh práce. Nezamestnanosť tak prestáva byť prechodným stavom a nadobúda charakter dlhodobého sociálneho rizika. Negatívny vplyv má aj obmedzená mobilita pracovnej sily. Časť obyvateľov má nízku ochotu alebo schopnosť dochádzať za prácou mimo okresu, a to z dôvodu finančných nákladov, nedostatočnej dopravnej infraštruktúry alebo rodinných a sociálnych väzieb. Táto skutočnosť znižuje možnosti uplatnenia aj v širšom regionálnom kontexte. Napriek realizácii aktívnych politík trhu práce má znižovanie miery nezamestnanosti v okrese Poltár len postupný a obmedzený charakter. Bez zásadnejších zásahov zameraných na rozvoj podnikateľského prostredia, podporu tvorby pracovných miest a zvyšovanie kvalifikačnej úrovne obyvateľstva nemožno očakávať výraznejšie a trvalé zlepšenie situácie.

Zásadným faktorom sociálno-ekonomického zaostávania je **nízka úroveň priemernej nominálnej mesačnej mzdy**. Mzdová úroveň v okrese Poltár patrí medzi najnižšie v rámci SR, čo má viacnásobné negatívne dôsledky. V prvom rade vedie k obmedzeniu kúpnej sily obyvateľstva, čím sa zužuje priestor pre rozvoj lokálneho podnikateľského sektora, najmä v oblasti služieb. Zároveň nízka mzdová úroveň znižuje motiváciu ekonomicky aktívneho obyvateľstva zotrvať v okrese, čo podporuje odliv kvalifikovanej pracovnej sily do iných regiónov. Tento proces má výrazný spätnoväzbový efekt – strata ľudského kapitálu oslabuje potenciál okresu prilákať nové investície a zhoršuje vyhliadky na dlhodobejšie ekonomické oživenie. Príjmová situácia obyvateľstva v okrese Poltár je dlhodobo menej priaznivá a odráža obmedzené ekonomické možnosti územia. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca dosahuje úroveň, ktorá nezabezpečuje významnejšie zvyšovanie životnej úrovne a len v obmedzenej miere umožňuje tvorbu finančných rezerv domácností. Životná úroveň obyvateľov je charakteristická zvýšenou citlivosťou na výkyvy životných nákladov, najmä v oblasti bývania, energií a základných služieb. Príjmová situácia je stabilizovaná predovšetkým existenciou pracovných miest vo verejnom sektore a v tradičných odvetviach, avšak bez výraznejších impulzov na mzdový rast.

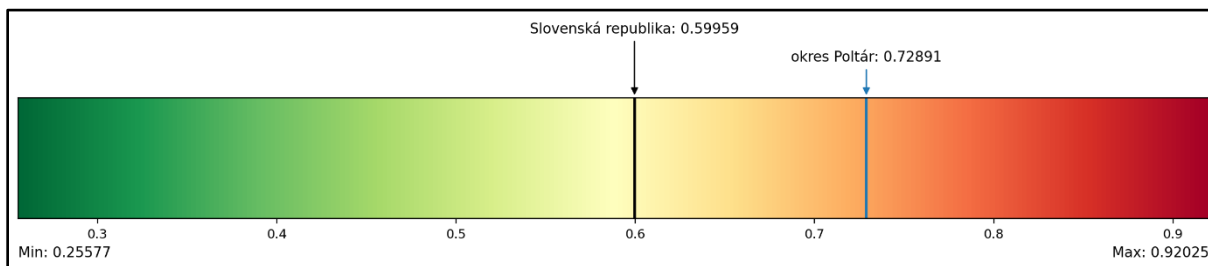
Vzájomné pôsobenie uvedených špecifických ukazovateľov vytvára v okrese Poltár nepriaznivú štrukturálnu situáciu, ktorú možno charakterizovať ako cyklus: nízka mzdová úroveň a nedostatok pracovných príležitostí vedú k vyššej nezamestnanosti, tá následne zvyšuje podiel domácností v hmotnej núdzi, čo oslabuje ekonomickú výkonnosť územia a bráni tvorbe nových pracovných miest. Tento cyklus má dlhodobý charakter a bez cielenej intervencie verejných politík má tendenciu sa reprodukovat'. URR v sociálno-ekonomickej oblasti v okrese Poltár dosahuje nepriaznivé hodnoty špecifických ukazovateľov. Súčasne ide o oblasť, v ktorej existuje výrazný aplikačný priestor pre zásahy plánu rozvoja, najmä prostredníctvom podpory vzniku pracovných miest, rozvoja miestnej ekonomiky, zvyšovania kvalifikácie pracovnej sily a posilňovania ekonomickej sebestačnosti obyvateľstva. Cielené zlepšenie hodnôt týchto špecifických ukazovateľov predstavuje nevyhnutný predpoklad pre stabilizáciu sociálno-ekonomickej situácie a pre postupné zlepšovanie úrovne regionálneho rozvoja okresu Poltár.

1.2. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Poltár sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **13. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,72891**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Poltár - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

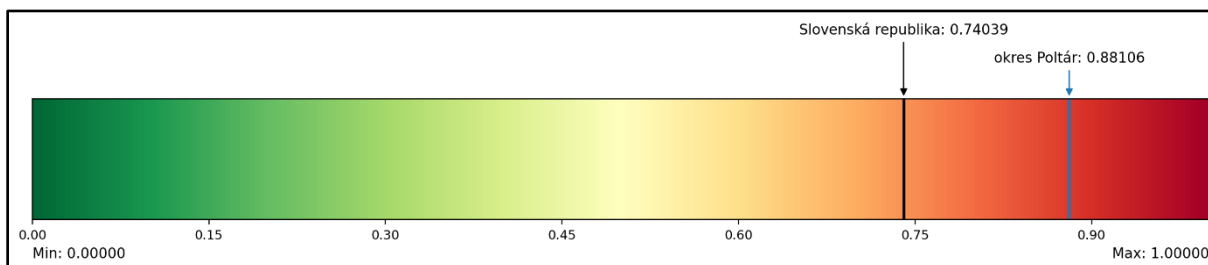
- (i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
- (ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
- (iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa „*hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva*“ sa prioritný okres nachádza na **19. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,88106**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ - grafické zobrazenie

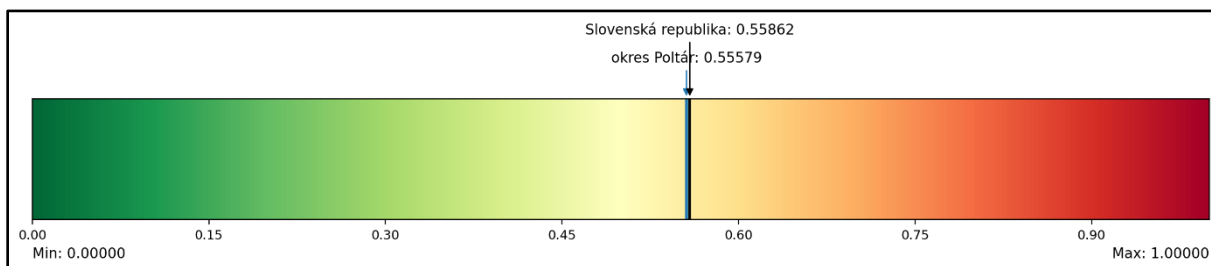
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia

V rámci špecifického ukazovateľa „*index ekonomického zaťaženia osôb*“ sa prioritný okres

nachádza na **31. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,55579**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ - grafické zobrazenie

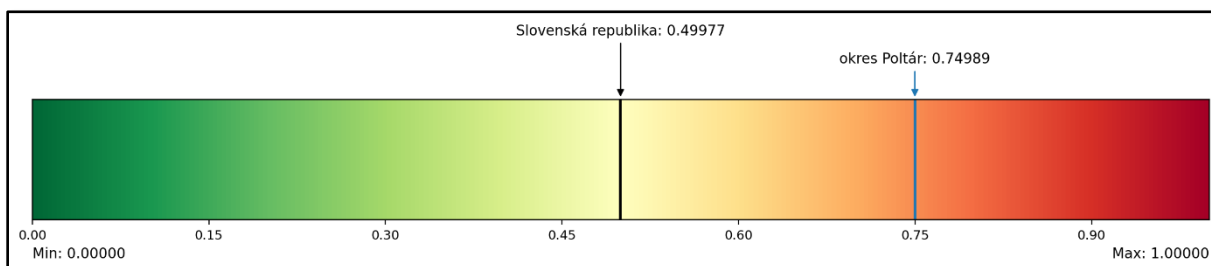

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa „index starnutia“ sa prioritný okres nachádza na **12. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,74989**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografický stav okresu Poltár predstavuje významný determinant jeho dlhodobého rozvojového potenciálu a zároveň jeden z faktorov, ktoré nepriamo znižujú výkonnosť sociálno-ekonomického systému okresu. Hoci demografická oblasť nevykazuje v porovnaní so sociálno-ekonomickou oblasťou najnižšie normované hodnoty, štruktúra jej špecifických ukazovateľov poukazuje na nepriaznivé trendy s dlhodobými a kumulatívnymi dôsledkami pre rozvoj územia.

Kľúčovým špecifickým ukazovateľom je **hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva**, ktorá v okrese Poltár dosahuje dlhodobo negatívne hodnoty. Tento vývoj je výsledkom súbežného pôsobenia prirodzeného úbytku obyvateľstva a negatívneho migračného salda. Pokles počtu obyvateľov nie je izolovaným demografickým javom, ale je úzko previazaný so socioekonomickými charakteristikami okresu, predovšetkým s obmedzenou ponukou pracovných príležitostí, nízkou mzdovou úrovňou a zníženou atraktivitou územia pre mladšie a kvalifikované skupiny obyvateľstva. Odliv obyvateľov v produktívnom veku zároveň znižuje

potenciál prirodzenej reprodukcie populácie, čím sa negatívny demografický vývoj ďalej prehľbuje. Demografický vývoj naznačuje oslabovanie populačnej vitality územia, pričom celkový prírastok obyvateľstva nevytvára predpoklady pre prirodzený rozvoj okresu z hľadiska pracovnej sily, spotreby ani udržateľnosti verejných služieb. Základnou príčinou nepriaznivého vývoja celkového prírastku obyvateľstva je dlhodobá nepriaznivá socioekonomická situácia okresu. Obmedzené pracovné príležitosti, nižšia mzdová úroveň a slabá ekonomická dynamika znižujú atraktivitu okresu najmä pre mladú a ekonomicky aktívnu populáciu. Významným faktorom je odliv obyvateľstva v produktívnom a reprodukčnom veku, ktorý smeruje najmä do ekonomicky silnejších regiónov alebo do zahraničia. Tento trend oslabuje prirodzený pohyb obyvateľstva a zároveň znižuje potenciál prirodzeného prírastku. Nepriaznivý vývoj je podporený aj starnutím obyvateľstva, keďže v populácii narastá podiel osôb v poproduktívnom veku a klesá počet mladých rodín. Nižší počet narodených detí v kombinácii s vyššou úmrtnosťou staršej populácie vedie k prirodzenému úbytku obyvateľstva. Na migračné správanie obyvateľov má vplyv aj obmedzená dostupnosť kvalitného bývania, služieb a infraštruktúry, ktoré sú dôležitými faktormi pri rozhodovaní o zotrvaní alebo presťahovaní sa v rámci regiónu. Hlavnou výzvou v oblasti demografického vývoja je zastavenie alebo spomalenie populačného úbytku a stabilizácia obyvateľstva v produktívnom veku. Kľúčovým predpokladom je zlepšenie socioekonomických podmienok v okrese, najmä v oblasti zamestnanosti, príjmovej situácie a dostupnosti bývania. Dôležité je vytvárať podmienky pre udržanie mladých ľudí a mladých rodín, a to prostredníctvom podpory pracovných príležitostí, dostupných služieb starostlivosti o deti a zlepšovania kvality života v obciach okresu. Osobitnú pozornosť si vyžaduje aj posilnenie migračnej atraktivity okresu, najmä vo vzťahu k návratu obyvateľov alebo prisťahovaniu nových obyvateľov z iných regiónov. Stabilizácia demografického vývoja je nevyhnutným predpokladom pre dlhodobý udržateľný rozvoj okresu Poltár.

Index ekonomického zaťaženia v okrese Poltár sa pohybuje na úrovni celoslovenského priemeru, čo naznačuje vyvážený, no zároveň citlivý pomer medzi ekonomicky aktívnym obyvateľstvom a osobami v predproduktívnom a poproduktívnom veku. Okres sa v tomto ukazovateli výrazne neodchyľuje od situácie na celoštátnej úrovni, avšak jeho demografická a socioekonomická štruktúra si vyžaduje zvýšenú pozornosť. Ekonomická nosnosť populácie je v súčasnosti zabezpečovaná najmä obyvateľstvom v produktívnom veku, pričom toto obyvateľstvo je súčasne zaťažené potrebou financovania verejných služieb pre neaktívne skupiny obyvateľstva. Index ekonomického zaťaženia je výsledkom kombinácie viacerých protichodných trendov. Na jednej strane okres Poltár čelí postupnému starnutiu obyvateľstva a odchodu mladších osôb v produktívnom veku, čo zvyšuje tlak na ekonomicky aktívnu časť populácie. Na druhej strane však tento trend čiastočne vyvažuje nižší počet osôb v predproduktívnom veku, ktorý znižuje okamžité zaťaženie systému vzdelávania a sociálnej infraštruktúry. Významnú úlohu zohráva aj štruktúra zamestnanosti a participácia obyvateľstva na trhu práce. Napriek existencii nezamestnanosti ostáva časť obyvateľstva ekonomicky aktívna, čo prispieva k udržiavaniu indexu na priemernej úrovni. Súčasne však pretrvávajú regionálne slabiny, ktoré môžu v budúcnosti negatívne ovplyvniť schopnosť udržať tento stav. Okres Poltár v súčasnosti ešte zvláda zabezpečiť základnú rovnováhu medzi ekonomicky aktívnymi a neaktívnymi skupinami obyvateľstva. Tento stav však nevytvára dostatočnú rezervu na absorbovanie budúcich demografických zmien. Pri ďalšom poklese počtu obyvateľstva v produktívnom veku alebo raste podielu obyvateľov v poproduktívnom veku môže dôjsť k nárastu tlaku na verejné financie, sociálne služby a rodinné zabezpečenie. Ekonomicky aktívne obyvateľstvo by v takom prípade čelilo zvýšenému zaťaženiu, čo by sa

mohlo prejavíť znižovaním životnej úrovne a rastom sociálnych rizík. Stav indexu zároveň poukazuje na zraniteľnosť okresu voči demografickým výkyvom, najmä v kontexte migrácie a starnutia obyvateľstva.

Index starnutia v okrese Poltár poukazuje na nepriaznivý demografický vývoj charakterizovaný rastúcim zastúpením obyvateľov v poproduktívnom veku a oslabovaním mladej vekovej zložky populácie. Demografická štruktúra okresu sa dlhodobo vyvíja smerom k starnutiu obyvateľstva, čo znižuje jeho populačnú vitalitu a ovplyvňuje sociálno-ekonomickú stabilitu územia. Vývoj indexu starnutia naznačuje, že okres čelí postupnému presunu ťažiska populácie do vyšších vekových kategórií, pričom generačná obmena obyvateľstva nie je dostatočne zabezpečená. Základnou príčinou rastu indexu starnutia je dlhodobý prirodzený úbytok obyvateľstva a nízky počet mladých osôb, ktorý je kombinovaný s migračnými stratami. Z okresu Poltár odchádza najmä mladá a ekonomicky aktívna populácia, predovšetkým za lepšími pracovnými a príjmovými podmienkami do iných regiónov alebo do zahraničia. Významným faktorom je aj pokles počtu mladých rodín a nízka reprodukčná aktivita, ktorá súvisí s ekonomickou neistotou, obmedzenou ponukou pracovných príležitostí a slabšou dostupnosťou bývania a služieb pre rodiny s deťmi. Proces starnutia je ďalej umocňovaný predlžovaním strednej dĺžky života, čo zvyšuje podiel osôb v poproduktívnom veku, zatiaľ čo počet osôb vstupujúcich do produktívneho veku dlhodobo nedokáže tieto trendy vyrovnať. Zvyšujúci sa index starnutia má významné dopady na fungovanie trhu práce, verejných služieb a sociálny systém okresu. Rastúci podiel obyvateľov v poproduktívnom veku zvyšuje dopyt po zdravotných a sociálnych službách, pričom kapacity týchto služieb sú v rámci okresu limitované.

Starnutie obyvateľstva zároveň prispieva k zvyšovaniu ekonomického a sociálneho zaťaženia ekonomicky aktívnej populácie, keďže menší počet osôb v produktívnom veku zabezpečuje potreby rastúcej skupiny seniorov. Tento vývoj oslabuje rozvojový potenciál okresu a znižuje jeho atraktivitu pre investorov a nových obyvateľov. Demografické starnutie sa môže prejavíť aj v oslabovaní miestnej ekonomickej aktivity, poklese spotreby a v postupnom útlme verejných a komerčných služieb v menších obciach okresu.

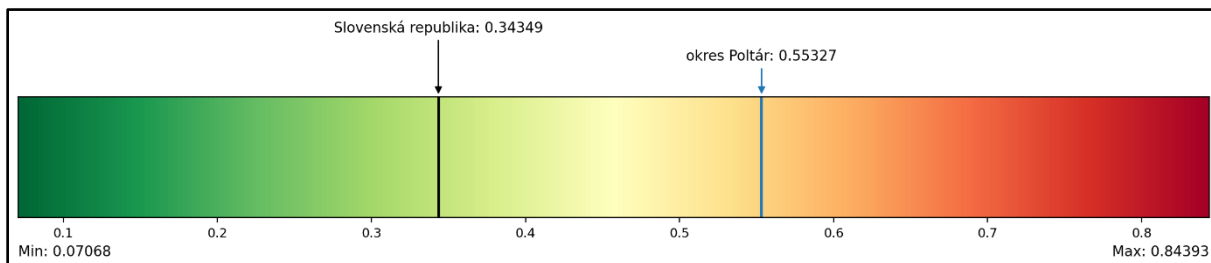
Vzájomné pôsobenie uvedených špecifických ukazovateľov formuje demografickú situáciu okresu Poltár ako dlhodobo nepriaznivú a štrukturálne rizikovú. Negatívny prirodzený a migračný vývoj znižuje počet obyvateľov, zvyšuje priemerný vek populácie a zhoršuje pomer závislých a ekonomicky aktívnych osôb. Tento stav má priamy aj nepriamy dopad na ostatné oblasti regionálneho rozvoja, predovšetkým na trh práce, dostupnosť verejných služieb a udržateľnosť miestnej ekonomiky. Z pohľadu URR je demografická oblasť v okrese Poltár významným sekundárnym faktorom zaostávania, ktorý zosilňuje negatívne efekty sociálno-ekonomických problémov. Zároveň však predstavuje oblasť, v ktorej je možné prostredníctvom cielených opatrení plánu rozvoja zmierňovať nepriaznivé trendy, najmä podporou podmienok pre zotrvanie mladých rodín, zlepšovaním kvality života a posilňovaním dostupnosti základných služieb. Stabilizácia demografického vývoja je nevyhnutným predpokladom pre dlhodobejšie zlepšovanie rozvojovej trajektórie okresu Poltár.

1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Poltár sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **13. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,55327**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Poltár - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

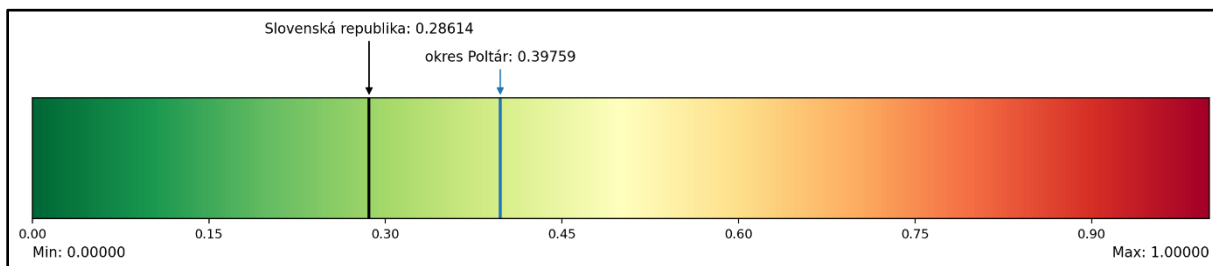
- (i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;
- (ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd;
- (iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
- (iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa „*podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov*“ sa prioritný okres nachádza na **26. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,39759**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ - grafické zobrazenie

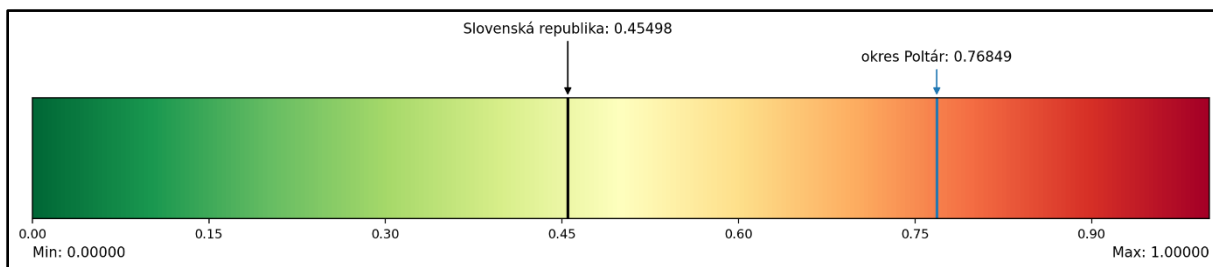

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ sa prioritný okres nachádza na **14. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,76849**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ - grafické zobrazenie

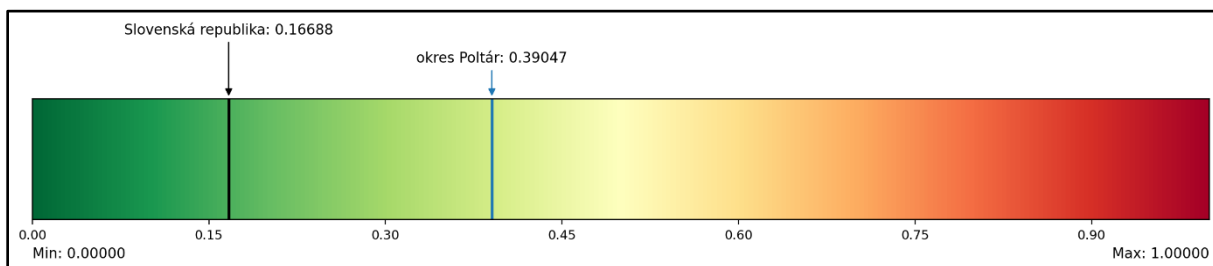

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ sa prioritný okres nachádza na **8. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,39047**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ - grafické zobrazenie

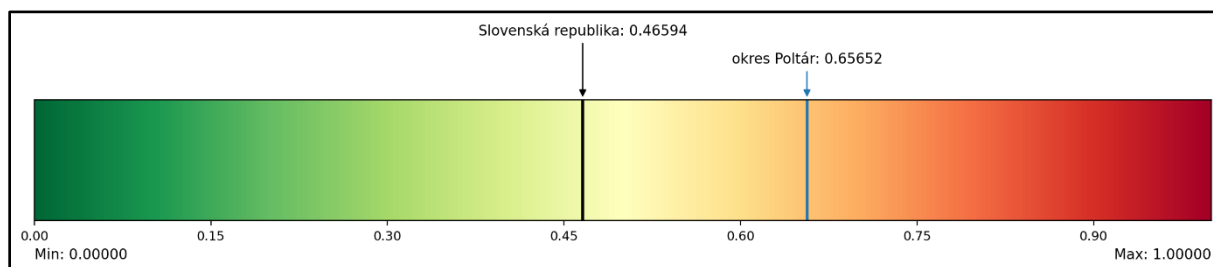

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ sa prioritný okres nachádza na **16. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa **0,65652**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou prostredníctvom **verejných vodovodov** v okrese Poltár zaznamenáva pozitívny vývoj a postupne sa približuje k úrovni celoslovenského priemeru. Väčšina obyvateľstva má zabezpečený prístup k pitnej vode z verejných vodovodných systémov, pričom technická infraštruktúra je stabilizovaná najmä v mestskom prostredí a vo väčších obciach. Napriek tomuto vývoju zostávajú v okrese lokality, najmä menšie a riedko osídlené obce, kde je dostupnosť verejného vodovodu obmedzená a časť obyvateľov je odkázaná na individuálne zdroje vody. Celkový stav vodovodnej infraštruktúry však vytvára základné podmienky pre uspokojivé zabezpečenie prevádzky domácností a verejných služieb. Skutočnosť, že okres Poltár smeruje k celoslovenskému priemeru, je ovplyvnená aj demografickým vývojom a poklesom počtu obyvateľov, ktorý znižuje tlak na rýchle rozširovanie infraštruktúry v niektorých častiach okresu. Súčasne sa prejavujú aj územné špecifiká okresu, ako je rozptýlené osídlenie a členitý reliéf, ktoré zvyšujú technickú a finančnú náročnosť budovania vodovodov v okrajových lokalitách. Stav vodovodnej infraštruktúry, ktorý sa približuje k celoslovenskému priemeru, má pozitívny vplyv na kvalitu života obyvateľstva, hygienické podmienky a ochranu zdravia. Zabezpečený prístup k pitnej vode podporuje základnú funkčnosť domácností, verejných zariadení a podnikateľských aktivít. Pretrvávajúce rozdiely v dostupnosti verejného vodovodu medzi jednotlivými obcami však môžu zvyšovať regionálne nerovnosti v rámci okresu. V lokalitách bez napojenia na verejný vodovod je nižší komfort bývania a zvýšené nároky na individuálne riešenie zásobovania vodou, čo môže obmedzovať ich rozvojový potenciál a atraktivitu pre nových obyvateľov.

Úroveň vybudovanosti **kanalizačnej infraštruktúry** v okrese Poltár je pod úrovňou celoslovenského priemeru, avšak okres sa v tomto ukazovateli nenachádza v najhoršej pozícii v rámci SR. Kanalizačný systém je funkčne zabezpečený najmä v meste Poltár a v časti väčších

obcí, zatiaľ čo vo viacerých menších a riedko osídlených obciach kanalizácia chýba alebo je vybudovaná len čiastočne. Z hľadiska plošného pokrytia územia verejnou kanalizáciou pretrvávajú výrazné vnútroregionálne rozdiely. V niektorých lokalitách je odvádzanie odpadových vôd riešené individuálne, čo sice zabezpečuje základnú prevádzku domácností, avšak nespĺňa dlhodobé požiadavky na environmentálnu udržateľnosť a kvalitu života. Zaostávanie okresu v oblasti kanalizačnej infraštruktúry je výsledkom kombinácie ekonomických, územných a demografických faktorov. Budovanie kanalizácie patrí medzi finančne a technicky najnáročnejšie infraštruktúrne investície, ktoré sú pre menšie obce s obmedzenými rozpočtami ťažko realizovateľné bez významnej vonkajšej podpory. Dôležitú úlohu zohráva rozptýlené osídlenie a nízka hustota obyvateľstva, ktoré znižujú efektívnosť investícií do centrálnej kanalizácie. V takýchto podmienkach sú náklady na jedného obyvateľa výrazne vyššie, čo obmedzuje tempo rozširovania siete. Na súčasnom stave sa podieľa aj historický investičný dlh v oblasti environmentálnej infraštruktúry, keď sa v minulosti uprednostňovali iné typy rozvojových projektov a kanalizácia nebola systematicky dobudovávaná v celom okrese. Nedostatočná úroveň kanalizačnej infraštruktúry má negatívny vplyv na životné prostredie, kvalitu bývania a rozvojový potenciál územia. V obciach bez verejnej kanalizácie je vyššie riziko environmentálneho zaťaženia, najmä pri využívaní individuálnych spôsobov odvádzania odpadových vôd. Rozdiely v dostupnosti kanalizácie zároveň prispievajú k nerovnomernej kvalite života medzi jednotlivými obcami okresu. Lokalita bez kanalizácie je menej atraktívna pre nových obyvateľov a investorov, čo môže oslabovať snahy o stabilizáciu obyvateľstva a hospodársky rozvoj. Zároveň predstavuje nedostatočná kanalizačná infraštruktúra limit pre rozvoj bývania, podnikania a verejných služieb, keďže environmentálne požiadavky a legislatívne normy na nakladanie s odpadovými vodami sa postupne sprísňujú.

Významným faktorom v tejto oblasti je aj **dostupnosť digitálnej infraštruktúry**, reprezentovaná podielom domácností s prístupom k vysokorýchlostnému internetu. Hoci okres Poltár v tejto oblasti nedosahuje úplne kritické hodnoty, pretrvávajú výrazné rozdiely medzi jednotlivými sídlami. Nedostatočné alebo nestabilné pokrytie digitálnou infraštruktúrou v niektorých častiach okresu obmedzuje rozvoj moderných foriem podnikania, práce na diaľku a prístupu k digitálnym verejným službám. Tento stav oslabuje konkurencieschopnosť územia a znižuje jeho schopnosť reagovať na štrukturálne zmeny ekonomiky, najmä v kontexte rastúceho významu digitálnych zručností a služieb. Hlavnou výzvou v oblasti dostupnosti internetu je zníženie digitálnych rozdielov medzi jednotlivými časťami okresu a zabezpečenie rovnomernej dostupnosti kvalitného pripojenia. Prioritou je podpora rozvoja vysokorýchlostných sietí aj v menších a odľahlejších obciach, vrátane využívania externých zdrojov a národných rozvojových nástrojov. Zároveň je potrebné podporovať digitálnu gramotnosť obyvateľstva a zvyšovať povedomie o možnostiach využívania internetu v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a podnikania. Dostupný a kvalitný internet predstavuje základný predpoklad pre modernizáciu hospodárstva, zvyšovanie kvality života a dlhodobú konkurencieschopnosť okresu Poltár.

Vzdelávacia infraštruktúra v oblasti predprimárneho vzdelávania v okrese Poltár vytvára základné podmienky pre účasť detí vo veku od dvoch do piatich rokov na vzdelávaní v materských školách. Materské školy sú dostupné najmä v meste Poltár a vo väčších obciach okresu, kde zabezpečujú predprimárne vzdelávanie pre významnú časť detskej populácie. Na úrovni okresu je účasť detí v materských školách funkčne zabezpečená, avšak s rozdielnou mierou využívania kapacít a dostupnosti medzi jednotlivými obcami. V menších obciach alebo

v územiach s rozptýleným osídlením môže byť prístup k službám materských škôl obmedzenejší, čo sa odráža v nižšej miere dochádzky detí do predprimárneho vzdelávania. Úroveň zapojenia detí do materských škôl je ovplyvnená demografickým vývojom okresu, najmä poklesom počtu detí v predškolskom veku a migráciou mladých rodín. Nižší počet detí v niektorých obciach ovplyvňuje udržateľnosť samostatných materských škôl a zvyšuje nároky na dochádzanie do susedných obcí. Významnú úlohu zohráva aj územná dostupnosť a kapacitné možnosti zariadení, keďže nie všetky obce disponujú vlastnou materskou školou. Pre časť rodičov predstavuje obmedzenie dochádzky, pracovný režim alebo dostupnosť dopravy faktor, ktorý ovplyvňuje rozhodnutie o umiestnení dieťaťa do materskej školy, najmä v mladších vekových skupinách. Sociálno-ekonomická situácia domácností a rozdielna úroveň informovanosti o význame predprimárneho vzdelávania tiež prispievajú k rozdielom v zapojení detí do vzdelávacieho systému pred nástupom do základnej školy. Nerovnomerná účasť detí v materských školách má vplyv na pripravenosť detí na vstup do povinného školského vzdelávania. Deti, ktoré nenavštevujú predprimárne vzdelávanie, môžu vstupovať do základnej školy s nižšou úrovňou sociálnych, jazykových a adaptačných zručností. Obmedzená dostupnosť alebo nižšia miera využívania materských škôl má zároveň dopad na pracovné možnosti rodičov, najmä matiek, keďže nedostatočné služby starostlivosti o deti môžu ovplyvňovať ich návrat na trh práce. Z dlhodobého hľadiska môže nižšia účasť detí v predprimárnom vzdelávaní prispievať k reprodukcii sociálnych rozdielov a nerovností vo vzdelávacích výsledkoch, najmä u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Hlavnou výzvou v oblasti vzdelávacej infraštruktúry a služieb je zvyšovanie dostupnosti a využívania predprimárneho vzdelávania pre všetky deti v okrese, vrátane detí vo veku od dvoch rokov a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Rozvoj kvalitnej a dostupnej vzdelávacej infraštruktúry v predškolskom veku predstavuje jeden z kľúčových predpokladov pre vyrovnávanie šancí, podporu zamestnanosti rodičov a dlhodobý ľudský kapitál okresu Poltár.

Prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám v okrese Poltár vykazuje **zmiešaný charakter**, pričom v niektorých oblastiach sa okres približuje k celoslovenskému štandardu, zatiaľ čo v iných pretrvávajú rozvojové rezervy a významné vnútroregionálne rozdiely. V oblasti zásobovania pitnou vodou prostredníctvom verejných vodovodov zaznamenal okres pozitívny vývoj a postupne sa približuje k celoslovenskému priemeru. Vodovodná infraštruktúra je funkčne zabezpečená najmä v meste Poltár a vo väčších obciach, avšak v menších a riedko osídlených oblastiach pretrváva závislosť na individuálnych zdrojoch vody. Celkovo však stav vodovodov vytvára relatívne stabilné podmienky pre kvalitu bývania a základné životné potreby obyvateľstva. Na rozdiel od vodovodov je úroveň kanalizačnej infraštruktúry slabšia a nedosahuje celoslovenský priemer, hoci okres nepatrí medzi najhoršie hodnotené územia. Kanalizácia je dostupná len v časti sídiel, pričom v menších obciach je odvádzanie odpadových vôd často riešené individuálne. Tento stav predstavuje environmentálne riziko a zároveň obmedzuje rozvojový potenciál územia, najmä v oblasti bývania a podnikania. Dostupnosť internetu je v okrese zabezpečená na základnej úrovni, avšak vykazuje výraznú nerovnomernosť medzi jednotlivými lokalitami. Kým v meste a väčších obciach je internetové pripojenie bežnou súčasťou života domácností a inštitúcií, v menších obciach je dostupnosť a kvalita pripojenia obmedzenejšia. Tieto rozdiely zvyšujú digitálnu nerovnosť a znižujú schopnosť územia naplno využívať potenciál digitalizácie v oblasti vzdelávania, práce a verejných služieb. V oblasti vzdelávacej infraštruktúry a služieb, najmä vo vzťahu k účasti detí vo veku dva až päť rokov v materských školách, sú v okrese vytvorené základné podmienky pre realizáciu predprimárneho vzdelávania. Dostupnosť materských škôl je primeraná

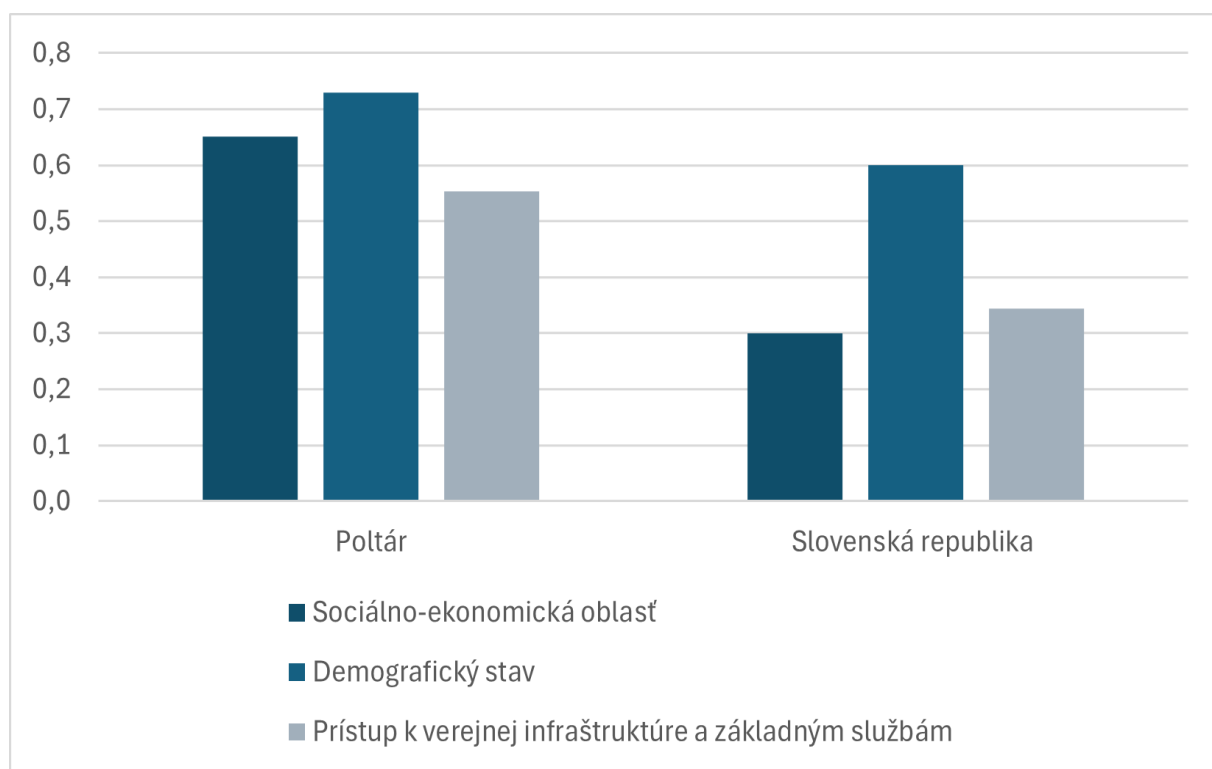
vo väčších sídlach, avšak v menších obciach je prístup obmedzený kapacitne alebo územne. Nerovnomerné zapojenie detí do predprimárneho vzdelávania môže vplývať na ich pripravenosť na ďalšie vzdelávacie stupne a na pracovné možnosti rodičov.

1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu sa nachádzajú pod priemerom SR v sociálno-ekonomickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám. V oblasti demografického stavu sa najviac blížia k priemeru SR.

Porovnanie čiastkových ukazovateľov okresu Poltár s priemerom SR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - v oblasti priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca a

- v oblasti podielu počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
 - podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd.

Priemerné hodnoty:

- v oblasti demografického stavu sa najviac približujú priemeru; v rámci tejto oblasti sú však stále pod priemerom SR z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva a
 - index starnutia.

Najlepšie hodnoty:

- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti sú nad priemerom SR z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - index ekonomického zaťaženia osôb

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Analytická časť plánu rozvoja poukazuje na dlhodobu nepriaznivú a štrukturálne podmienený vývoj, ktorý sa prejavuje súbežným pôsobením problémov v sociálno-ekonomickej, demografickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám. Zistenia jednotlivých kapitol jednoznačne potvrdzujú, že zaostávanie okresu nie je výsledkom izolovaných javov, ale dôsledkom vzájomne prepojeného systému negatívnych faktorov, ktoré sa navzájom posilňujú a kumulujú.

V sociálno-ekonomickej oblasti je dominantným problémom dlhodobá slabá výkonnosť miestnej ekonomiky. Najkritickejšie hodnoty sú zaznamenané v sociálno-ekonomickej oblasti, kde okres Poltár zaostáva za priemerom SR najmä v ukazovateľoch priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca a podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku. Tieto ukazovatele odrážajú nízku výkonnosť miestnej ekonomiky, obmedzenú prítomnosť pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a nepriaznivú štruktúru trhu práce. Prevažujúce zamestnania v nízkomzdových odvetviach a vyššia miera nezamestnanosti oslabujú príjmovú stabilitu domácností, znižujú kúpyschopnosť obyvateľstva a zvyšujú riziko sociálneho vylúčenia. Ide o kľúčové rozvojové

bariéry, ktoré majú multiplikačný negatívny vplyv aj na ďalšie oblasti, vrátane demografie a migrácie.

Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd signalizujú, že okres Poltár nedosahuje úroveň infraštruktúrnej vybavenosti porovnateľnú s celoslovenským priemerom, hoci nepatrí medzi najviac deficitné regióny. Nedostatočné pokrytie vysokorýchlostným internetom obmedzuje rozvoj digitálnej ekonomiky, práce na diaľku a moderných služieb. Nižšia miera napojenia na verejnú kanalizáciu zároveň predstavuje environmentálne riziko a faktor znižujúci atraktivitu územia pre bývanie aj podnikanie.

V oblasti demografického vývoja sa okres Poltár hodnotovo najviac približuje k celoslovenskému priemeru, avšak niektoré ukazovatele naďalej zostávajú pod jeho úrovňou, najmä hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva a index starnutia. Tieto ukazovatele poukazujú na pretrvávajúce demografické výzvy, najmä pokles počtu obyvateľov a starnutie populácie, ktoré sú typické pre mnohé periférne a ekonomicky slabšie regióny. Skutočnosť, že hodnoty sa pohybujú bližšie k priemeru SR, naznačuje určitú demografickú stabilizáciu v porovnaní s najviac ohrozenými periódami, avšak bez vytvorenia reálneho rastového alebo generačne obnovného potenciálu.

Najpriaznivejšie hodnoty okres dosahuje v oblasti demografického zaťaženia, konkrétne v ukazovateli index ekonomického zaťaženia osôb. Tento ukazovateľ sa nachádza nad priemerom SR, čo poukazuje na relatívne priaznivý pomer medzi ekonomicky aktívnou populáciou a osobami v neproduktívnom veku. Ide o pozitívny signál z hľadiska krátkodobej udržateľnosti verejných systémov a sociálneho zabezpečenia. Zároveň však táto skutočnosť predstavuje časovo obmedzené okno príležitosti, keďže pri pokračujúcom starnutí populácie a odlive obyvateľov v produktívnom veku môže dôjsť k zhoršeniu tohto ukazovateľa v strednodobom horizonte.

Celkové vyhodnotenie poukazuje na asymetrický rozvoj okresu Poltár, kde najväčšie slabiny pretrvávajú v oblasti ekonomiky, príjmovej úrovne a vybraných druhov infraštruktúry, zatiaľ čo demografické ukazovatele vykazujú zmiešaný obraz – od miernej stabilizácie až po relatívne priaznivé hodnoty indexu ekonomického zaťaženia. Táto situácia jasne identifikuje socioekonomickú oblasť a infraštruktúrnu vybavenosť ako hlavné priority intervencie, pričom demografické ukazovatele treba chápať ako podmienené budúcim vývojom trhu práce a kvality života v okrese.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Hlavným impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja je pretrvávajúce a štrukturálne podmienené zaostávanie okresu v URR, ktoré sa prejavuje súbežným pôsobením nepriaznivých javov v sociálno-ekonomickej, demografickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám. Analytická časť dokumentu preukázala, že tieto javy nie sú dočasného charakteru, ale vytvárajú dlhodobý stabilizovaný negatívny rozvojový cyklus, ktorý nie je možné efektívne narušiť bez cielenej a koordinovanej intervencie.

Impulzom je najmä nedostatočná ekonomická výkonnosť okresu, ktorá sa prejavuje obmedzenou tvorbou pracovných miest, nízkou mzdovou úrovňou a vysokým podielom obyvateľstva v hmotnej núdzi. Tento stav má priamy dopad na kvalitu života obyvateľov

a nepriamo podporuje negatívne demografické trendy, najmä odliv mladších a ekonomicky aktívnych osôb. Pretrvávajúca sociálno-ekonomická slabosť zároveň znižuje schopnosť územia generovať vlastné rozvojové impulzy a reagovať na externé investičné príležitosti. Ďalším významným impulzom je nepriaznivý demografický vývoj okresu, charakterizovaný poklesom počtu obyvateľov, zhoršujúcou sa vekovou štruktúrou a rastúcim ekonomickým zaťažením produktívnej populácie. Demografické trendy prehľbujú existujúce problémy trhu práce, zvyšujú tlak na verejné služby a obmedzujú dlhodobý rozvojový potenciál okresu. Bez prijatia opatrení zameraných na stabilizáciu obyvateľstva hrozí ďalšie znižovanie funkčnej a ekonomickej vitality územia. Plán rozvoja je preto nevyhnutný ako nástroj na podporu diverzifikácie hospodárskej základne, tvorby pracovných miest a rastu miezd. Významným impulzom je aj podpriemerný stav prístupu k vybraným druhom verejnej infraštruktúry a základných služieb, najmä v oblasti kanalizácie a vysokorýchlostného internetu. Nedostatočné napojenie obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd predstavuje environmentálne riziko a významný limit ďalšieho rozvoja územia. Rovnako obmedzený podiel adries s dostupnosťou internetu s vysokou prenosovou rýchlosťou znižuje konkurencieschopnosť okresu v kontexte digitalizácie, rozvoja podnikania a moderných foriem práce. Plán rozvoja je preto potrebný na systematické dobudovanie a modernizáciu infraštruktúry, so zreteľom na vyrovnávanie regionálnych rozdielov v rámci okresu. Ďalším impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja je nepriaznivý demografický vývoj, ktorý sa prejavuje nízkou hrubou mierou celkového prírastku obyvateľstva a rastúcim indexom starnutia. Hoci niektoré demografické ukazovatele sa približujú celoslovenskému priemeru, okres Poltár nedisponuje dostatočným populačným a generačným obnovným potenciálom. Tieto trendy zvyšujú riziko dlhodobého úbytku pracovnej sily, oslabenia miestnej ekonomiky a rastu nárokov na sociálne a zdravotné služby. Vypracovanie plánu rozvoja je nevyhnutné na prepojenie demografických opatrení s podporou zamestnanosti, bývania a kvality života, s cieľom stabilizovať obyvateľstvo v produktívnom veku. Pozitívnym, no zároveň časovo limitovaným impulzom je relatívne priaznivá úroveň indexu ekonomického zaťaženia, ktorá sa pohybuje nad priemerom SR. Tento stav poukazuje na ešte zachovanú rovnováhu medzi ekonomicky aktívnym a neaktívnym obyvateľstvom. Plán rozvoja je v tomto kontexte potrebný ako nástroj na využitie existujúcej demografickej rovnováhy na posilnenie ekonomickej základne okresu skôr, než dôjde k jej zhoršeniu v dôsledku pokračujúceho starnutia populácie a migrácie. Impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja je aj nerovnomerná dostupnosť vzdelávacej infraštruktúry a digitálnych služieb, najmä v oblasti predprimárneho vzdelávania a internetového pripojenia. Obmedzený prístup k materským školám v menších obciach a digitálna nerovnosť medzi lokalitami ovplyvňujú rovnosť šancí, zamestnanosť rodičov a dlhodobý rozvoj ľudského kapitálu. Plán rozvoja umožní koordinovať investície do týchto oblastí s cieľom zvýšiť inkluzívnosť služieb a podporiť sociálnu stabilitu okresu.

Vypracovanie plánu rozvoja je zároveň impulzom na efektívne využitie regionálneho príspevku ako nástroja cielenej intervencie, ktorý umožňuje koncentrovať verejné zdroje na opatrenia s najvyšším očakávaným dopadom na zlepšenie URR. Plán rozvoja vytvára rámec pre systematický výber aktivít, ich prepojenie s merateľnými cieľmi a zabezpečenie ich vzájomnej synergie. Celkovo je impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja potreba narušiť nepriaznivé kauzálne väzby medzi ekonomickou slabosťou, demografickým úbytkom a infraštruktúrnou nedostatočnosťou a vytvoriť podmienky pre postupnú stabilizáciu a oživenie rozvojovej trajektórie okresu. Plán rozvoja predstavuje základný strategický nástroj, prostredníctvom ktorého je možné koordinovane a cielene reagovať na identifikované problémy a smerovať rozvojové aktivity k dosiahnutiu merateľného zlepšenia stavu okresu.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytvárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej prioritizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a nadväzanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

- (i) **Práca a príjmy v regióne** (*sociálno-ekonomické ukazovatele*)
- (ii) **Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia** (*zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie*)
- (iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** (*prístup k infraštruktúre a službám*)
- (iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** (*demografický stav a kvalita života*)

Jednotlivé aktivity a opatrenia sú bližšie špecifikované v *Prílohe č.1*.

Analytická časť pre okres Poltár identifikovala, že napriek čiastočnému približovaniu sa k celoslovenskému priemeru v niektorých oblastiach technickej infraštruktúry zostávajú zásadné rozvojové limity v kvalite verejných služieb, bezpečnosti obcí a schopnosti samospráv realizovať investície. Tieto limity majú priamy vplyv na kvalitu života obyvateľov, stabilitu obcí a ich dlhodobú rozvojovú perspektívu. Rovnako boli identifikované významné obmedzenia v oblasti miestnej ekonomiky, najmä nízka diverzifikácia podnikateľského prostredia

a obmedzené kapacity malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“), ktoré nedokážu vytvárať dostatočný počet pracovných miest ani generovať vyššiu pridanú hodnotu, ako aj nevyužitý potenciál cestovného ruchu a nedostatočnú ponuku návštevných a rekreačných služieb. Takisto bola identifikovaná silná potreba v oblasti sociálnych a zdravotných služieb, zlepšiť ich dostupnosť, posilniť komunitnú infraštruktúru a zabezpečiť adekvátnu podporu pre zraniteľné skupiny obyvateľstva. Tieto opatrenia sú nevyhnutné pre stabilizáciu demografického vývoja a zlepšenie kvality života v okrese.

Jednotlivé prioritné aktivity boli určené s rovnakou relevanciou a váhou, bez stanovenia poradia ich prednosti, keďže každá z nich v rovnakej miere prispieva k napĺňaniu cieľov plánu rozvoja:

Hlavná aktivita 3: Infraštruktúra, služby a bezpečné obce reaguje na kľúčové zistenia analytickej časti spôsobom, ktorý spája dlhodobé posilnenie rozvojovej kapacity obcí s konkrétnymi, územne cielenými zásahmi. Ich spoločným cieľom je postupne odstrániť štrukturálne bariéry rozvoja okresu Poltár a vytvoriť stabilnejšie podmienky pre zvyšovanie kvality života obyvateľov. Analýza preukázala, že jednou z najvýznamnejších slabín okresu nie je len samotný stav technickej infraštruktúry, ale najmä nízka schopnosť obcí pripravovať, financovať a realizovať verejné investície, a to najmä v prípade menších samospráv. Tento stav sa dlhodobo prejavuje obmedzenou reakciou na dostupné výzvy financovania, nízkou mierou čerpania externých zdrojov a odkladaním nevyhnutných investícií, čo má negatívny kumulatívny vplyv na rozvoj územia.

Opatrenie 3.1 Projektová príprava verejných investícií koncipovaná ako základný systémový nástroj s regionálnym dopadom. Jej realizácia umožní zvýšiť strategickú pripravenosť územia, zlepšiť kvalitu investičných zámerov a posilniť schopnosť obcí efektívne vstupovať do investičných schém. V regionálnom meradle táto aktivita prispeje k postupnému dobiehaniu infraštruktúrneho dlhu, k lepšiemu zosúladieniu investícií s rozvojovými prioritami okresu a k zvýšeniu dlhodobej udržateľnosti realizovaných opatrení.

Opatrenie 3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb patrí medzi kľúčové intervencie a vychádza z poznania, že **nedostatočná infraštruktúrna a servisná vybavenosť patrí medzi hlavné systémové prekážky rozvoja okresu Poltár**. Analytická časť plánu rozvoja preukázala, že slabiny v oblasti technickej infraštruktúry, dostupnosti služieb a ich územnej nerovnomernosti majú priamy negatívny vplyv na kvalitu života obyvateľov, rozhodovanie o zotrvaní v území aj na schopnosť okresu pritiahnuť investície.

Opatrenie 3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov cielene reaguje na výrazné vnútroregionálne rozdiely v kvalite infraštruktúry a služieb. Jej regionálny dopad spočíva najmä v tom, že umožňuje riešiť drobné, no pre obyvateľov bezprostredne významné problémy v najmenších obciach, ktoré sú najviac ohrozené depopuláciou a stratou základných funkcií. Realizácia týchto projektov prispeje k udržaniu obývatel'nosti vidieckych oblastí, k posilneniu lokálnej identity a k zvýšeniu sociálnej súdržnosti v rámci okresu.

Opatrenie 3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov preto zohráva stabilizačnú úlohu v celom systéme intervencií. Jej dopadom bude zníženie finančných bariér vstupu obcí do investičných projektov, vyrovňovanie rozdielov medzi obcami s rôznou

rozpočtovou silou a zvýšenie celkovej úspešnosti implementácie plánu rozvoja na úrovni okresu.

Opatrenie 3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí má zásadný dopad na posilnenie odolnosti územia. Jeho realizácia povedie k zvýšeniu pripravenosti obcí na riešenie mimoriadnych udalostí, k modernizácii technického vybavenia a k lepšej koordinácii bezpečnostných a záchranných zložiek. V regionálnom kontexte nejde len o technické zlepšenie, ale o zásadné posilnenie pocitu bezpečia obyvateľov, čo je jeden z kľúčových faktorov stability sídel, udržania obyvateľstva a atraktivity územia pre bývanie. Zvýšená bezpečnosť zároveň vytvára priaznivejšie prostredie pre rozvoj služieb a podnikania.

Hlavná aktivita 1 – Práca a príjmy v regióne reaguje na najvýznamnejšie sociálno-ekonomické zistenia analytickej časti, ktoré poukazujú na dlhodobo pretrvávajúcu nezamestnanosť, nízku mzdovú úroveň a obmedzenú ekonomickú diverzifikáciu okresu Poltár. Spoločným menovateľom týchto problémov je nedostatočná kapacita miestnej ekonomiky vytvárať stabilné a udržateľné pracovné miesta.

Opatrenie 1.2 Miestne MSP a tradičná výroba podporuje rozvoj MSP, modernizáciu výrobných kapacít, spracovanie miestnych surovín a tradičnú výrobu, čím priamo prispieva k tvorbe pracovných miest a zvyšovaniu príjmov obyvateľov. Zároveň posilňuje ekonomickú sebestačnosť územia a znižuje jeho zraniteľnosť voči externým ekonomickým vplyvom. Vzhľadom na štrukturálne slabiny okresu predstavuje toto opatrenie jeden z kľúčových nástrojov na zlepšenie URR v sociálno-ekonomickej oblasti.

Hlavná aktivita 2 - Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia vychádza z prírodných, kultúrnych a vidieckych predpokladov okresu, ktoré však nie sú dostatočne prepojené s podnikateľskými aktivitami ani s rozvojom rekreačnej infraštruktúry. Slabá ponuka služieb a nedostatočná infraštruktúra obmedzujú schopnosť územia generovať príjmy z cestovného ruchu a vytvárať nové pracovné miesta.

Opatrenie 2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch reflektuje potrebu diverzifikácie miestnej ekonomiky a využitia potenciálu cestovného ruchu, ktorý je v okrese Poltár dlhodobo nedostatočne rozvinutý. Podpora MSP v oblasti ubytovania, gastronómie, návštevníckych služieb a tradičnej výroby vytvára priestor pre vznik nových pracovných miest a doplnkových príjmov pre miestnych obyvateľov. Opatrenie zároveň posilňuje lokálnu ekonomiku prostredníctvom rozvoja služieb, ktoré sú priamo využívané návštevníkmi. Ide o oblasť, ktorá môže rýchlo generovať ekonomické efekty aj v menších obciach, a tým prispievať k zlepšeniu sociálno-ekonomických ukazovateľov okresu.

Opatrenie 2.4 Aktívny rekreačný šport nadväzuje na potrebu zvyšovania kvality života obyvateľov a rozvoja voľnočasovej infraštruktúry, ktorá má významný vplyv na atraktivitu územia a stabilizáciu obyvateľstva. Analytická časť dokumentu poukazuje na negatívne demografické trendy, odliv mladých ľudí a obmedzené možnosti trávenia voľného času v obciach okresu. Rozvoj športovo-rekreačných prvkov, menších športových zariadení a voľnočasovej infraštruktúry podporuje aktívny životný štýl, zvyšuje atraktivitu obcí a vytvára doplnkové služby pre návštevníkov. Opatrenie zároveň prispieva k rozvoju cestovného ruchu a k posilneniu komunitného života, čo má pozitívny vplyv na demografickú stabilitu územia.

Hlavná aktivita 4 – Sociálne služby, zdravie a demografia odráža rastúci dopyt po sociálnych a zdravotných službách, pričom existujúce kapacity sú limitované a nerovnomerne rozložené. Nedostatočná dostupnosť služieb zvyšuje riziko sociálneho vylúčenia, zhoršuje zdravotný stav obyvateľov a oslabuje komunitnú súdržnosť. Opatrenia preto prepájajú rozvoj sociálnych služieb, komunitných služieb a zdravotnej starostlivosti s cieľom zlepšiť kvalitu života, podporiť zraniteľné skupiny a reagovať na demografické výzvy okresu.

Opatrenie 4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory reaguje na rastúce potreby v oblasti sociálnych služieb, ktoré sú spôsobené starnutím populácie, vysokým podielom sociálne zraniteľných domácností a obmedzenou dostupnosťou komunitných služieb. Podpora rozvoja sociálnych služieb, komunitných centier, terénnych služieb a zariadení sociálnych služieb prispieva k zlepšeniu kvality života obyvateľov, posilňuje sociálnu súdržnosť a znižuje riziko sociálneho vylúčenia. Opatrenie zároveň podporuje vznik pracovných miest v sociálnom sektore a zvyšuje dostupnosť služieb pre zraniteľné skupiny obyvateľstva.

Opatrenie 4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia reflektuje potrebu zlepšenia dostupnosti zdravotnej starostlivosti v okrese Poltár, ktorý je charakteristický rozptýleným osídlením, starnutím populácie a obmedzenými kapacitami zdravotných služieb. Podpora ambulantných a ostatných zdravotných služieb a programov, mobilných zdravotných služieb, preventívnych programov a doplnkových zdravotných aktivít prispieva k zlepšeniu dostupnosti zdravotnej starostlivosti a k znižovaniu zdravotných rizík. Opatrenie zároveň podporuje stabilizáciu obyvateľstva a zvyšuje kvalitu života, čo má pozitívny vplyv na demografický vývoj okresu.

Výber prioritných aktivít je nastavený tak, aby vytváral vzájomne prepojený rámec zásahov, ktorý posilňuje rozvojové predpoklady územia vo viacerých dimenziách súčasne. Investície do infraštruktúry a verejných služieb zlepšujú základné fungovanie obcí a vytvárajú stabilné prostredie pre život aj podnikanie. Sociálne a zdravotné opatrenia dopĺňajú tento rámec tým, že posilňujú komunitnú odolnosť a zlepšujú dostupnosť služieb pre všetky skupiny obyvateľstva. Ekonomicky orientované aktivity podporujú miestne podniky, tradičnú výrobu a cestovný ruch, čím vytvárajú nové príležitosti pre zamestnanosť a príjmy. Spolu tieto zásahy vytvárajú vyvážený a synergický systém, ktorý zlepšuje kvalitu života, podporuje ekonomickú aktivitu a posilňuje dlhodobú stabilitu okresu Poltár.

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláske.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	4,87	4,77	4,68	4,58
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	9,87	9,67	9,48	9,29
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1191	1227	1264	1301
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v ‰	-5,81	-5,69	-5,58	-5,47
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	52,26	51,74	51,22	50,71
DS03	Index starnutia v %	148,00	146,52	145,05	143,60
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	86,80	87,67	88,54	89,43
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	51,70	52,73	53,79	54,86
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	78,44	80,01	81,61	83,24
VI04	Podiel detí vo veku 2 - 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	55,07	56,17	57,29	58,44

⁴ Podľa zoznamu prioritných okresov zverejneného 1.11.2025.

⁵ Priebežná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom Poltár a riadiacim výborom prioritného okresu⁶.

Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

6. Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

⁶ Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNĚ

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratóriá, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, doping, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhladky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskoho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarne alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skrining, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.